

Az ember, aki "feltalálta" a modern turizmust - Thomas Cook és az utazási irodák

Borítókép: [robertescu, pixabay.com](https://www.pixabay.com)

2019-ben a Thomas Cook utazási iroda csődjétől volt hangos a sajtó. Bukását látva talán nem is gondolnánk, hogy mekkora gazdaságtörténelmi jelentősége van a leicesteri üzletember közel 180 éves múltra visszatekintő vállalatának. Az első útikönyvek, buszok, hajók, repülők, globális lefedettség és a valódi tömegturizmus megteremtése. A Thomas Cook sztori felemelkedéstől egészen a bukásig.

A Thomas Cook márkát emberek milliói ismerik. Azt viszont talán már kevesebben tudják, hogy [a 2019-ben csődöt jelentett](#) vállalatnak óriási szerepe volt a modern turizmus kialakulásában. Kiveszünk egy hét szabadságot, felülünk a repülőre, hotelt foglalunk és vezetett túrákon nézzük meg a választott úticél legszebb látványosságait. Ma már ebben semmi különös nincs. Thomas Cook története viszont 180 évvel korábbra, a viktoriánus Nagy-Britanniába kalauzol minket, amikor az utazás és a szervezett turizmus mintázatai koránt sem voltak ilyen egyértelműek.

Thomas Cook első útjai

A mélyen vallásos Cook saját, leicesteri gyülekezetében kezdte meg túraszervezési tevékenységét. A kor jelentős vasúti fejlesztéseinek köszönhetően egyre nagyobb csoportok útjait volt képes megszervezni a régióban található, nagy érdeklődést kiváltó események, gyűlések látogatása kapcsán. 1841 július 5-én (amikorra egyébként a vállalat hivatalos megszületését is datálják) már 485 ember vasúti szállításáról vannak feljegyzések, amely utasok fejenként 1 shillinget fizettek a retúrjegyért. A leicesteri Campbell Street pályaudvar és a nagyjából 20 kilométerre fekvő loughborough-i állomás között lebonyolított útra [sokszor hivatkoznak](#) az első vasúti kirándulásként is. A 485 utas között volt Thomas Cook hétéves fia, John Mason Cook is, aki későbbiekben apja üzlettársa lett. A társaság nyitott kádas kocsikban utazott, és egy zenekar is kísérte őket. A felvonulások, beszédek, játékok és a parkban elköltött teát követően a csoport este fél 11-kor érkezett vissza a leicesteri pályaudvarra.

Thomas Cook által kínált kirándulásokat bemutató táblák a leicesteri Thomas Cook épület homlokzatán. Kép: [NotFromUtrecht](#)

Két hónappal az első loughborough-i kirándulás után Cook Leicesterbe költözött, ahol a King Street 1. szám alatt könyvkereskedést és nyomdászatot nyitott. A következő években lokális közösségek és vasárnapi iskolák megbízásából sorozatos utazásokat szervezett Leicester, Nottingham, Derby és Birmingham között.

Kereskedelmi utak és a világkiállítás

Thomas Cook első kereskedelmi útjára 1845 nyarán került sor, amikor egy liverpooli utazást szervezett. 1850 végére pedig már Walesbe, Skóciába és Írországba is ellátogatott. Cook szerencsáját az 1851-es londoni világkiállítás hozta meg. Az azt megelőző évben ugyanis 150 000 munkás és látogató utazását szervezte meg, amely mind tapasztalatot és kapcsolatokat tekintve, mind pedig pénzügyileg megalapozta tevékenységének későbbi folyamatos terjeszkedését.

1855 nyarán már európai körtúrára kísérte turistacsoportjait, amely Brüsszel, Köln, a Rajna, Heidelberg, Baden, Strasbourg és Párizs érintésével, Le Havre-on vagy Dieppe-en keresztül visszatérve Londonba vezetett. Ezt számos útvonalon történő szerződött utaztatás összehangolásával sikerült megoldania. Ezen európai utaknak a sikere két fontos utazási rendszer kifejlesztéséhez vezetett. Az 1868-as szállodai kupon (a külföldi szállodai szállás és étkezés kifizetésére) és az 1874-es körjegy (az utazási csekk egy formája, amely lehetővé tette a turisták számára, hogy a Thomas Cook által kibocsátott papírkupon ellenében helyi valutát kapjanak).

Egy oldal Thomas Cook turista kiskönyvéből, amit a vele utazók kaptak. Olyan szolgáltatásokra jogosított fel, mint a pénzváltás vagy szállás igénybevétele. Kép: storyofleicester.info

Utazás a világ minden tájára

Európai sikereire építve Cook 1865-ben felfedező utat tett Észak-Amerikába, és egy 4000 mérföldnyi vasútvonalat lefedő túrarendszert hozott létre. Négy évvel később, 1869-ben két gőzhajót bérelt. Első csoportját a Níluson vezette. Hamarosan világkörüli utak következtek, amelyek évente megrendezett eseményekké váltak. Az első világkörüli út [1872 szeptemberében indult](#) Londonból. A körutazás során gőzhajóval szelték át az Atlanti-óceánt, postakocsival Amerikát, lapátkerekes gőzhajóval Japánt, valamint szárazföldi úton Kínát és Indiát.

1873-ban megkezdődött a negyedévente (1883-tól havonta) megjelenő Cook's Continental Timetable kiadása. A vállalat 1888-ra világszerte irodákat hozott létre, köztük hármat Ausztráliában és egyet az új-zélandi Aucklandben. 1890-ben a vállalat már több, mint évi 3,25 millió jegyet értékesített.

Thomas Cook halála

Thomas Cook 1892-ben halt meg. Fia, John Mason Cook vette át tőle a vállalat vezetését. John mindössze hét évvel apja után, 1899-ben hunyt el. Saját és apja utazásai során szerzett tárgyai közül sokat a városi múzeumnak adományozott. A századfordulóra az üzletet John három fia örökölte. Az akkorra már éves többezer utat lebonyolító Thomas Cook & Son továbbra is családi kézben lévő vállalatként dominálta a 20. század utazási piacát. 1924-ben a vállalatot Thomas Cook & Son Ltd. névre keresztelték át, miután megkapta a korlátolt felelősségűségi státuszt.

Dinamikus fejlődés és akvizíciók

A 20. század első éveiben tapasztalható utazási fellendülésének köszönhetően John Mason Cook fiai még sikeresebbek voltak az üzlet vezetésében, mint apjuk és nagyapjuk volt. Frank és Ernest 1926-ban új központot nyitott a londoni Berkeley Street-en, két évvel később viszont [váratlanul eladták](#) az üzletet a Compagnie Internationale des Wagons-Lits et des Grandes Express Européennesnek, amely francia vállalat üzemeltette többek között az Orient Express-t is. 1942-ben a Thomas Cook & Son-t eladták a Hays Wharf Cartage Company-nak, amely a négy nagy brit vasúttársaság tulajdonában volt. A vállalatot 1948-ban a vasúttal együtt államosították, így a Brit Közlekedési Bizottság részévé vált.

Az 1950-es évek végén a vállalat jelentősen növelni kezdte marketingtevékenységét szerte Nagy-Britanniában, hogy népszerűsítse az egyre elérhetőbb külföldi nyaralásokat, különösen Franciaországban, Olaszországban, Svájcban és Spanyolországban. A vállalat "inkluzív utakat" (szervezett utazásokat) értékesített menetrend szerinti légitársaságok segítségével. Elutasította az olcsó, a minőség és a szolgáltatás terén kompromisszumot jelentő szervezett utazásokat. Ennek eredményeképpen a vállalat az 1950-es és 1960-as években piaci részesedést kezdett

veszíteni, bár működési nyeresége 1965-ben először meghaladta az 1 millió fontot. A vállalatot 1972-ben denacionalizálták, amikor a brit kormánytól a Trust House Forte, a Midland Bank és az Automobile Association konzorciuma megvásárolta. 1977-ben a brit tulajdonban lévő Midland Bank kizárólagos irányítást szerzett a szervezet fölött.

Az USA és a piac

Az 1980-as években a Thomas Cook leglátványosabb üzleti jelenléte az Egyesült Államokban volt. Fő bevételei különféle utazási csekkek regionális bankok számára történő értékesítéséből származtak. A vállalatnak kellően robusztus üzleti eredménye volt ahhoz, hogy számítógépes központot hozzon létre a New Jersey állambeli Princeton közelében, ezzel bekapcsolódva a korszak informatikai innovációs hullámába. A [csehszlovák származású médiamogul](#), Robert Maxwell 1988-ban jelentős részesedést vásárolt a vállalatban. A Crimson/Heritage 1989-ben pedig 1,3 milliárd dollárért felvásárolta a Thomas Cook amerikai részlegét, amely több további akvizíciót követően [Cook Travel Inc. néven](#) folytatta a működést (túlélve hanyattatott sorsú anyavállalatát).

Az 1990-es években számos pénzügyi nehézség sújtotta a vállalatot, amely hitelfelvételeket és felvásárlási folyamatokat indukált. A feldarabolódott cég központi tevékenységét továbbvivő területeket 2001-ben felvásárolta a német C&N Touristic AG., amely a nevét Thomas Cook AG-ra változtatta. A csoport székhelye Rochdale-ben volt. 3 saját légitársaságán keresztül értékesítette utazási konstrukcióit, amelyek a kor turisztikai mintázatai kapcsán (árak csökkenése, fapados légitársaságok megjelenése, megosztásalapú szálláshelyek elterjedése) egyre kevésbé voltak versenyképesek. 2007. június 19-én a Thomas Cook AG egyesült a MyTravel Group plc-vel, és megalakult a Thomas Cook Group plc, amelyet a londoni tőzsdén jegyeztek.

Pénzügyi nehézségek és piacvesztés

A Thomas Cook Group plc. a továbbiakban is utazásszervezőként és légitársaságként működött. Több utazási irodát is működtetett Európában. Bármennyire is sok embernek nyújtott világszerte szolgáltatást, nem tudott ráülni a turisztikai szektor egyébként robbanásszerű piaci növekedésére. Üzleti modellje elavult, portfólióját költséges és komplex utazási szolgáltatásokból építette fel, amelyek egyre kevésbé tudták kiszolgálni a vásárlók változó igényeit.

A MyTravel Group plc-vel történő 2007-es egyesülés olyan nagyra növelte a hitelállományát, hogy azt csak görgetni volt képes maga előtt. Pénzügyi nehézségein már soha többé nem volt képes érdemben javítani. Gyakorlatilag minden piaci tendencia ellene dolgozott. Bár a fogyasztók egyre többet utaztak és költöttek utazással kapcsolatos szolgáltatásokra, az újonnan megjelenő, innovatív üzleti modellek teljes mértékben leföldrtek ezt a piaci növekedést, sőt a Thomas Cook piacrészét is kannibalizálták. A klasszikus, rövidebb távú európai nyaralásoknál a fapados repülőjegy és a Booking/Airbnb kombinációjának népszerűsége elérte azt a szintet, ami már fájdalmas a hagyományos modellben működő utazási irodáknak, különösen a charterező és csomagban gondolkodóknak.

A Thomas Cook bradfordi központja 2009-ben. Kép: [Mtaylor848](#)

A Thomas Cook csődje

A vállalatot több körben próbálták megmenteni különféle külföldi befektetői csoportok. Senki sem tudott viszont olyan konstrukciót ajánlani, amely megfelelően fedezte volna a cég jelentős

kintlévőségeit, piaci pozíciójának folyamatos romlása mellett. A Thomas Cook, 2019-es összeomlásakor világszerte mintegy 21 000 alkalmazottját hagyta munka nélkül, továbbá 600 000 ügyfele (ebből 150 000 brit) maradt külföldön, ami az Egyesült Királyság legnagyobb békeidőben végrehajtott [hazatelepítési akcióját](#) eredményezte. Az összeomlás után a vállalat egyes szegmenseit felvásárolták, beleértve az egyesült királyságbeli utazási üzleteket, légitársaságokat, a Thomas Cook nevet és logót, a szállodai márkákat, illetve a különböző utazásszervezőket. A Thomas Cook India 2012 augusztusa óta, a Fairfax Financial felvásárlását követően, teljesen különálló egységként működött, így - ahogy az USA-ban működő egykori leány - nem volt érintett az anyacég csődeljárásában.

2020 szeptemberében - a már [korábban a cég tájékán ólálkodó](#) - kínai székhelyű Fosun International a Thomas Cook Holidays jogainak és eszközeinek legnagyobb felvásárlójaként elindította az azonos névvel, ám teljesen más tulajdonosi háttérrel működő utódvállalatát. Ezen ügylet során a Thomas Cook Group korábbi munkatársait alkalmazta.

Az 1841-ben alapított társaság hosszú utat járt be 2019-es csődjéig. A történelem során piacvezető innovátorként jelenlévő vállalatnak pont az újító jellegű üzleti modelleket terjesztő versenytársak okozták a veszét. A majdani utazókat felváltották a turisták, Thomas Cook egykori öröksége pedig már csak árnyéka önmagának.

Rovat: Gazdaság

Címkék: gazdaság, Thomas Cook, Thomas, Cook, turizmus, utazás, Anglia, Egyesült-Királyság, vállalat, vállalkozás, cég, történelem

Metaleírás: A Thomas Cook márka története. A 180 éves múltra visszatekintő vállalat, amely lefektette a modernkori turizmus alapjait.

SEO-cím: Thomas Cook története - Az ember, aki "feltalálta" a turizmust

Hallgató Selected ([hírlevél](#)) összefoglaló: A Thomas Cook márkanév mindenki számára ismerősen csenghet. Az első szervezett utazásoktól, a globális piacvezetésen át egészen a csődig hosszú utat járt meg a viktoriánus Angliából induló cég. A több, mint 180 éves múltra visszatekintő vállalat történetét foglalja össze Kristóf Benjámin, gazdaságtörténeti sorozatának következő részében.

Kimásolható

Rovat:

Címkék:

Metaleírás:

SEO-cím:

Hallgató Selected (hírlevél) összefoglaló: